

Становище относно предложение за промяна на БДС 12:2010 в част опаковки (т. 8.1)

Въведение

В Центъра за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) към Министерство на земеделието и храните е получено искане за становище от „Обединена Млечна Компания“ АД, гр. Пловдив, във връзка с предложение за промяна на БДС 12:2010 за производство на Българско кисело мляко в част упаковки (т. 8.1) и във връзка с Обществено допитване по въпроса на официалния сайт на Български институт за стандартизация.

Базирайки се на националното и европейско законодателство Обединена Млечна Компания” АД – Пловдив, „Димитър Маджаров – 2” ЕООД и „Полидей – 2” ООД правят предложение за изменение на т. 8.1 от стандарта, като предлагат да се включат в него всички упаковки, произведени от материали, предназначени за контакт с храни, съгласно българското и европейско законодателство.

Законодателни изисквания

При производство на упаковки за храни, както и за материали в контакт с храни трябва да се използват само материали и предмети, които при съхранение и употреба не отделят в храната съставки в количества, представляващи опасност за човешкото здраве, а така също и не променят нейният външен вид, мирис, вкус и състав.

Европейското законодателство в областта на материалите и предметите, предназначени за контакт с храни включва хармонизирани в тази област правила с цел защита здравето на потребителите и отстраняване на техническите пречки за свободна търговия на територията на Общността.

Политиката на Република България е синхронизирана с тази на Общността по отношение на безопасността на храните и се регламентира с нормативни актове, които имат за цел да установяват изискванията към храните, задълженията на производителите, преработвателите и търговците на храни и упаковки.

Производителите и търговците на материали и предмети, предназначени за контакт с храни, трябва да спазват изискванията по отношение на проследимостта им, определени в рамковия Регламент (ЕО) № 1935/2004¹. Основният принцип, който е залегнал в регламента, е че всички материали или предмети, предназначени за контакт с храни, трябва да бъдат достатъчно инертни, за да не допускат пренасянето на вещества в храната в количества, които са достатъчно големи да застрашат здравето на хората или предизвикват неприемлива промяна в състава на храната или влошаване на органолептичните ѝ качества.

В този регламент са приложени групите материали и предмети, които могат да бъдат обхванати от специфични мерки, а именно: активни и интелигентни материали и предмети; лепила; керамика; корк; каучук; стъкло; йонообменни смоли; метали и сплави; хартия и картон; пластмаси; печатарски мастила; регенерирана целулоза; силикон; текстил; лакове и покрития; парафин; дърво.

В ежедневието хората използват голяма гама от опаковки, като източниците за тяхното получаване са предимно от пластмаса. С Регламент (ЕС) № 10/2011² следва да се установят специфичните правила за материалите и предметите от пластмаси, които да се прилагат с оглед на тяхната безопасна употреба. В него са посочени правилата за състава на пластмасовите материали в контакт с храни, включително е създаден списък на Европейския съюз на веществата, които са разрешени за използване в производството на пластмасови материали в контакт с храни. Съгласно член 3 за целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

- „**пластмаса**“ е полимер, към който може да са добавени добавки или други вещества и който може да функционира като основен структурен компонент на крайните материали и предмети;
- „**полимер**“ е всяко макромолекулно вещество, получено чрез:
 - а)** процес на полимеризация, като адитивна полимеризация, поликондензация или който и да е друг подобен процес от мономери и други изходни вещества; или
 - б)** химическа промяна на естествени или синтетични макромолекули; или
 - в)** бактериална ферментация.

В чл. 4. от **Наредба № 2**³ е разписано, че само веществата от Списъка на Съюза на разрешените вещества, установен с Регламент (ЕС) № 10/2011, и при спазване на

¹ Регламент (ЕО) № 1935/2004 на Европейския парламент и на СЪВЕТА от 27 октомври 2004 година относно материалите и предметите, предназначени за контакт с храни, и за отмяна на Директиви 80/590/ЕИО и 89/109/ЕИО

² Регламент (ЕС) № 10/2011 на Комисията от 14 януари 2011 година относно материалите и предметите от пластмаси, предназначени за контакт с храни

³ Наредба № 2 от 23.01.2008 г. за материалите и предметите от пластмаси, предназначени за контакт с храни

определените в него условия могат да бъдат използвани целенасочено в производството на слоеве от пластмаси на материали и предмети от пластмаси.

Трябва да се отбележи факта, че когато се говори за материали и предназначени за контакт с храни от пластмаси, под внимание също така трябва да се вземе и Регламент (ЕС) 2016/1416⁴. В него са въведени изменения и поправки на Регламент (ЕС) № 10/2011.

Български стандарт БДС 12:2010 се отнася за кисело мляко, произведено от пълномаслено или частично обезмаслено краве, овче, биволско, козе мляко или смесено мляко, чрез заквасване със симбиотични култури на *Lactobacillus delbrueckii ssp bulgaricus* и *Streptococcus thermophilus*, изолирани в България и неподлагани на генетична модификация, предназначено за консумация. В т. 8.1 от стандарта е описано, че опаковането на българското кисело мляко се извършва в съдове, произведени от материали, предназначени за контакт с храни, както следва:

- полистиренови кофички с вместимост до 1 kg.
- стъклени буркани с вместимост до 1 kg.
- керамични съдове с вместимост до 1 kg.

Анализ

Опаковките, които използваме в нашето ежедневие играят важна роля за качеството на хранителните продукти, като осигуряват постоянна защита на храните от заобикалящата ги среда, а така също и от химически и физически замърсители. Тази защита има за цел да предотврати евентуално нарушаване целостта на продукта, да подсури предпазваща бариера за влага, кислород, светлина, нежелани вкусове и аромати.

Пластмасовите артикули в нашето ежедневие представляват голяма група материали, чиито основни компоненти са синтетични или полусинтетични органични полимери. Най-често пластмасите се добиват, чрез процесите полимеризация или поликондензация на мономери или съполимери. Пластмасовите опаковки, които са предназначени да влизат в контакт с храни са едни от най-разпространените опаковки, поради своята приемлива цена, лесна употреба и добър естетичен външен вид, а така също и защото имат отлични физико-химични свойства. Недостатък на тези опаковки е, че причиняват екологични проблеми поради факта, че една част от тях не са биоразградими, много често не се изхвърлят на подходящи места и предизвикват

⁴ Регламент (ЕС) 2016/1416 на Комисията от 24 август 2016 година за изменение и поправка на Регламент (ЕС) № 10/2011 относно материалите и предметите от пластмаси, предназначени за контакт с храни

замърсявания и болести, както при хората, така и при животните⁵. Голяма част от тях са химически устойчиви, т.е. не реагират на въздействието на соли, основи и киселини. Трудно гният, водо- и газонепропускливи са.

Биоразградимите пластмаси или т. нар. **биополимери** **представляват полимерни материали**, които се разграждат под въздействието на микроорганизмите в природата при подходящи условия, такива като влага, температура и кислород. Този процес на „унищожаване“ на пластмасите няма неблагоприятен ефект върху околната среда.

На базата на своя произход биополимерите могат да се разделят на няколко категории. Те включват:

- **природни биополимери** – растителни въглехидрати (нишесте, целулоза, хитозан, алгинат, агар и др.) и **животински или растителни протеини**, такива като соеви протеини, царевичен зеин, пшеничен глутен, желатин, колаген, казеин и др.;
- **синтетични биополимери** – poly(l-lactide) (PLA), poly(glycolic acid) (PGA), poly(ε-caprolactone) (PCL), poly(butylensuccinate) (PBS), poly(vinyl alcohol) (PVA) и т.н.;
- биополимери, получени чрез **микробна ферментация** – микробиални полиестери, такива като poly(hydroxyalkanoates) (PHAs), включително poly(β-hydroxybutyrate) (PHB), poly(3-hydroxybutyrate-co-3-hydroxyvalerate) (PHBV) и др., микробиални полизахариди, като пулулан и курдлан.

В чл. 7. (1) от **ЗАКОН ЗА ХРАНИТЕ** се споменава, че за опаковането на храни и за контакт с храни се използват само материали и предмети, включително активни и интелигентни материали и предмети, произведени в съответствие с добра производствена практика по такъв начин, че при нормални и предвидими условия за употреба не пренасят в храната свои съставни части в количества, които представляват опасност за човешкото здраве или водят до неприемливи промени в състава на храната или до влошаване на органолептичните характеристики на храната.

Според **ЗАКОН ЗА ХРАНИТЕ** **"Активни материали и предмети, предназначени за контакт с храни"** са материали и предмети, предназначени да удължат срока на годност, да запазят или подобрят състоянието на опакованите храни. **"Интелигентни материали и предмети, предназначени за контакт с храни"** са материали и предмети, които следят състоянието на опаковката на храната или на заобикалящата храната среда.

До момента Европейският орган по безопасност на храните базирайки се на извършените от тях оценки на риска няма ограничение за вида на опаковката

⁵ Environment pollution from a packaging used in the daily life of the people
(http://www.babh.government.bg/userfiles/files/Kontrol_na_riska/poster_Snezhana%20Todorova%20CU.pdf)

предназначена за кисело мляко. Тя трябва да отговаря на изискванията за производство и употреба заложи в нормативните актове за материали и предмети предназначени за контакт с храни.

Препоръки

Въз основа на исканото експертно мнение относно предложението за промяна на БДС 12:2010, и по-специално текстът от т. 8.1, Центърът за оценка на риска по хранителната верига:

1. подкрепя желанието за замяна на текста, както следва: ***„Опаковките да се изработени от материали предназначени за контакт с храни, съгласно изискванията на европейските и националните нормативни актове“.***
2. смята, че в Библиографията е добре да се включат освен Рамковия РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1935/2004, но и другите европейски и национални нормативни актове описани в становището на ЦОРХВ.
3. е на мнение, че би могло да се направи изменение на стандарта, като в него се включат ***нови опаковки***, които са произведени от полимерни материали, предназначени за контакт с храни, стига тези опаковки да отговарят на българското и европейско законодателство, описано по-горе. В сегашния си вид този стандарт ограничава съхранението на кисело мляко само до три вида опаковки от полистирол, керамика, стъкло.

Изготвил:

д-р инж. Снежана Тодорова

главен експерт в дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“ при ЦОРХВ,
МЗХ

04.05.2017г.